

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 30/2006 vp

Hallituksen esitys rakennerahastolaiksi sekä laeiksi alueiden kehittämislain ja Kainuun hallintokokeilusta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä marraskuuta 2006 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen rakennerahastolaiksi sekä laeiksi alueiden kehittämislain ja Kainuun hallintokokeilusta annetun lain muuttamisesta (HE 242/2006 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Kari Parkkonen, sisäasiainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Eija Siitari-Vanne, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Juha Majanen, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Merja Niemi, opetusministeriö
- ylitarkastaja Antti Linna, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Henri Alatalo ja neuvotteleva virkamies Riitta Viren, liikenne- ja viestintäministeriö
- ylitarkastaja Pirjo Sylväne, kauppa- ja teollisuusministeriö
- neuvotteleva virkamies Timo A. Tanninen, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvotteleva virkamies Ulla Jatila, työministeriö
- ylitarkastaja Jorma Keva, ympäristöministeriö
- tarkastuspäällikkö Jari Sanaskoski, Valtiontalon tarkastusvirasto

- kehittämisjohtaja Juhani Kärkkäinen, Kainuun maakunta -kuntayhtymä
- maakuntasuunnittelija Ritva Kauhanen, Lapin liitto
- aluekehitysjohtaja Jukka Alasentie, Pirkanmaan liitto
- aluekehittämisen vastuualueen vs. johtaja Raimo Nenonen, Uudenmaan liitto
- maakunta-asiamies Antti Iso-Koivisto, Suomen Kuntaliitto
- asiantuntija Mikko Martikainen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- johtaja Pentti Mäkinen, Keskuskauppakamari
- johtaja Olli-Pekka Väänänen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- kehittämispäällikkö Ismo Partanen, Suomen Yrittäjät ry
- järjestösihteeri Tom Holmroos, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, edustaen myös Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:tä ja AKAVA ry:tä
- professori Olli Mäenpää
- professori Kaarlo Tuori.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Etelä-Suomen lääninhallitus
- Satakunnan työvoima- ja elinkeinokeskus
- saamelaiskäräjät
- maakuntajohtaja Anita Mikkonen, Keski-Suomen liitto
- Naisjärjestöjen Keskusliitto ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Kansalaisjärjestöryhmä.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi rakennerahastolaki, jolla kumottaisiin rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annettu laki. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi alueiden kehittämislakia ja Kainuun hallintokokeilusta annettua lakia.

Rakennerahastolaissa ehdotetaan otettavaksi huomioon elokuun alussa 2006 voimaan tullut Euroopan yhteisön rakennerahastoja koskeva uusi lainsäädäntö. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset rakennerahasto-ohjelmien hallinnoinnista, seurannasta, valvonnasta ja tarkastuksesta. Säännökset koskisivat alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitetta ja Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta varten hyväksyttyjä toimenpideohjelmia.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset varojen osoittamisesta. Alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteessa rakennerahastovarot varattaisiin valtion talousarviossa hallintoviranomaisen pääluokkaan, joka osoittaisi varat rakennerahastovaroja käyttäville viranomaisille ja muille tahoille.

Esityksessä ehdotetaan lakiin otettavaksi säännökset alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitetta varten laadittujen rakennerahasto-ohjelmien ohjelmatyöstä ja ohjelmien hallinnoinnin kannalta keskeisistä EY-lainsäädännön edellyttämistä viranomaisista, hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisesta, niiden kokoonpanosta ja tehtävistä. Tarkastusviranomaisen toiminta ehdotetaan keskitettäväksi yhteen ministeriöön, joka vastaisi tarkastusten tekemisestä. Maakunnan yhteistyöryhmä olisi maakunnassa rakennerahasto-ohjelmien hallinnoinnin kannalta keskeinen toimielin. Sen keskeisenä tehtävänä olisi suunnata rakennerahastojen varoja

alueella ohjelmia toteuttaville viranomaisille ja sovittaa yhteen rakennerahastoista, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta ja Euroopan kalatalousrahastosta rahoitettavia toimenpiteitä. Se voi myös käsitellä maakunnan kehittämisen kannalta keskeiset hankkeet. Lakiin ehdotetaan ohjelmien seurantaan liittyen säännökset toimenpideohjelman seurantakomiteasta, kokoonpanosta ja tehtävistä.

Esityksessä ehdotetaan lakiin otettavaksi myös säännökset Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta varten laadittavien ohjelmien ohjelmatyöstä ja ohjelmien kannalta keskeisistä EY-lainsäädännön edellyttämistä viranomaisista, hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisesta, niiden kokoonpanosta ja tehtävistä. Ohjelmien täytäntöönpano ehdotetaan tapahtuvaksi nykykäytännön mukaisesti alueilla. Toimenpideohjelman hallintokomitean keskeisinä tehtävinä olisi suunnata Suomessa toteutettavissa toimenpideohjelmissa rakennerahastovarot eri hallinnonalojen käyttöön. Lakiin ehdotetaan ohjelmien seurantaan liittyen säännökset toimenpideohjelman seurantakomiteasta, kokoonpanosta ja tehtävistä.

Lakiin ehdotetaan lisäksi otettavaksi säännökset varainhallinnasta, varojen valvonnasta ja tietojärjestelmästä.

Alueiden kehittämislakiin ehdotetaan tehtäväksi rakennerahastolaista aiheutuvat muutokset. Vastaavasti Kainuun hallintokokeilusta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi tekemällä siihen rakennerahastolaista aiheutuvat muutokset.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Esityksessä ehdotetaan uutta rakennerahastolakia, jolla kumottaisiin rakennerahasto-ohjel-

mien kansallisesta hallinnoinnista annettu laki (1353/1999). Lisäksi tähän liittyen ehdotetaan muutettavaksi alueiden kehittämislakia

(602/2002) ja Kainuun hallintokokeilusta annettua lakia (343/2003).

Esityksen lähtökohtana on sovittaa kansallinen rakennerahastojen hallinnointijärjestelmä yhteen 1. päivänä elokuuta 2006 voimaan tulleen EU:n rakennerahastoja koskevan yleisasetuksen (neuvoston asetus (EY) N:o 1083/2006) ja muiden rakennerahastoasetusten kanssa. Tavoitteena on parantaa rakennerahasto-ohjelmien hyödyntämistä alueiden omista lähtökohdista. Tarkoituksena on myös siirtää ohjelmien hallinnointiin liittyviä tehtäviä alueille.

Useat yleisasetuksen säännökset yksinkertaistavat rakennerahastojen hallinnointia unionitasolla. Sellaisia ovat esimerkiksi tavoitteiden lukumäärän vähentäminen, yhden rahaston periaate toimenpideohjelmissa, ohjelmarakenteen yksinkertaistaminen, varojen hallinnointi toimintalinjatasolla, mahdollisuus sulkea toimenpideohjelmat osittain toimien toteuduttua ja tukikelpoisuussääntöjen vähentäminen Euroopan unionin tasolla. Muutokset edistävät osaltaan kansallisen järjestelmän yksinkertaistamista.

Uudella ohjelmakaudella Suomessa toteutetaan kahta tavoitetta, jotka ovat alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoite ja Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoite. Tavoitteiden rahoitukseen osallistuvat Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR). Suomen osuus EU:n rakennerahastorahoituksesta ohjelmakaudella 2007—2013 on yhteensä 1 716 miljoonaa euroa. Myönteisenä valiokunta pitää rakennerahastovarojen keskitämisen valtion talousarviossa sisäasiainministeriön ja työministeriön pääluokkiin. Varojen jakoa yksinkertaistaa ja nopeuttaa se, että varoja ei enää kierrätetä ministeriöiden kautta, vaan osoitetaan suoraan varoja hankkeisiin myöntäville viranomaisille eli pääasiassa aluetasolle.

Kaudella 2007—2013 Suomessa toteutetaan neljää suuraluepohjaista Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavaa toimenpideohjelmaa ja yhtä valtakunnallista ESR-toimenpideohjelmaa. Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen osalta valmistellaan kahdeksaa ohjelmaa, joista Suomessa hallinnoidaan yhtä, Keskisen Itä-

meren ohjelmaa. Siihen kuuluvat jäsenvaltioina Suomi, Ruotsi, Viro ja Latvia.

EU:n naapuruusinstrumentin toimeenpanoon liittyen on tarkoitus myöhemmin antaa erillinen hallituksen esitys.

Yhtenä keskeisenä uudistuksena ohjelmatyössä on strategisen otteen vahvistaminen. Jäsenvaltioiden on laadittava kansallinen strateginen viitekehys eli kansallinen suunnitelma omasta kehittämisstrategiastaan. Uutena piirteenä yhteisön politiikkojen johdonmukaisuuteen ja yhteensovitukseen liittyen voidaan pitää sitä, että rakennerahastoista osarahoitetulla tuella tähdätään Lissabonin strategian mukaisesti kilpailukykyyn ja työllisyyden edistämiseen. Alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteen menoista 75 prosenttia on osoitettava mainittuihin tavoitteisiin. Kansallisessa hallintojärjestelmässä strategisen otteen ja toiminnan koordinoinnin lisääminen näkyy muun muassa rakennerahastoneuvottelukunnan perustamisessa sisäasiainministeriön yhteyteen ja maakunnan yhteistyöryhmien aseman vahvistamisessa.

Keskeisiä muutoksia ovat myös ohjelmien hallinnon ja valvonnan hajauttaminen nykyistä enemmän jäsenvaltioihin sekä ohjelmien seurantaa, valvontaa ja tarkastusta koskevien vaatimusten lisääntyminen. Yleisasetuksen mukaan jäsenvaltioiden tulee nimetä toimenpideohjelmille tarkastusviranomainen. Suomessa alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteen toimenpideohjelmien tarkastusviranomainen ehdotetaan perustettavaksi valtiovarainministeriön controller -toiminnon yhteyteen. Esitys vahvistaa ja selkeyttää tarkastuksen asemaa nykyisestä. Tarkastustoiminnan yhtenäisten käytäntöjen voidaan arvioida edistävän myös tarkastushavaintojen ja hallinnon menettelyjen yhtenäisyyttä.

Valiokunta toteaa tässä yhteydessä vielä EU:n rakennerahastoihin perustuvan ohjelmatyön täydentävän kansallista aluepolitiikkaa osana maassamme harjoitettavan aluepolitiikan kokonaisuutta. Alueiden kehittämislakiin perustuva alueiden kehittämisen suunnittelu- ja päätöksentekojärjestelmä vahvistaa edelleen kansallisen ja

EU:n rakennepolitiikan ohjelmatyön kokonaisuutta ja keskinäisiä kytkentöjä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Rakennerahastolaki

3 luku. Kansallisten rakennerahasto-ohjelmien hallinnointi

10 §. Rakennerahastovarojen osoittaminen muiden viranomaisten käytettäväksi. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ohjelmareservistä. Tarkoituksena on, että kaikkia rakennerahastovaroja ei jaettaisi vuoden alussa, vaan osa jätettäisiin ohjelmareserviin. Esitetyn 2 momentin mukaan ohjelmareserviä voidaan käyttää varainkäytön joustavuuden varmistamiseen, ylimaakunnallisiin hankkeisiin ja äkillisistä rakennemuutosongelmista aiheutuvien menojen kattamiseen. Valiokunta ehdottaa, että 2 momentin ensimmäisestä virkkeestä poistetaan tarpeeton sana "jaettavaksi".

17 §. Maakunnan yhteistyöryhmä. Pykälässä säädettäisiin maakunnan yhteistyöryhmästä, sen asettamisesta, kokoonpanosta ja työskentelystä. Kokoonpanoa koskevaa sääntelyä esitetään 3 momentissa tarkennettavaksi nykyiseen sääntelyyn verrattuna ensinnäkin siten, että kokoonpanoa tarkasteltaisiin maakunnan alueen kehittämisen kannalta ja niin, että mukana olisi maakunnan alueen kehittämiseen nähden tasapuolinen ja kattava edustus. Lisäksi kokoonpanoa ehdotetaan muutettavaksi uuden yleisasetuksen tarkennetusta kumppanuusmääritelmästä johdettuna.

Yleisasetuksen 11 artiklan mukaan kunkin jäsenvaltion on voimassa olevien kansallisten sääntöjen ja käytäntöjen mukaisesti tarvittaessa

järjestettävä muun muassa seuraavien viranomaisten ja elinten väliset kumppanuudet:

a) toimivaltaiset alue-, paikallis- ja kaupunkiviranomaiset sekä muut julkiset viranomaiset;

b) talouselämän osapuolet ja työmarkkinaosapuolet;

c) muut kansalaisyhteiskuntaa, ympäristökumppaneita tai valtiosta riippumattomia järjestöjä edustavat asiaan kuuluvat elimet sekä miesten ja naisten välisen tasa-arvon edistämisestä vastaavat elimet.

Edelleen yleisasetuksen 11 artiklan mukaan kunkin jäsenvaltion on nimettävä kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason sekä talous- ja yhteiskuntaelämän, ympäristöalan taikka muun alan edustavimmat kumppanit kansallisten sääntöjen ja käytäntöjen mukaisesti ottaen huomioon tarpeen edistää miesten ja naisten välistä tasa-arvoa ja kestävää kehitystä sisällyttämällä siihen ympäristönsuojelua ja ympäristön parantamista koskevat vaatimukset.

Valiokunta toteaa, että yleisasetuksen 11 artiklan kieliasu on valitettavan huono. Nykytilaan verrattuna säännöksessä tuodaan esiin kansalaisyhteiskuntaa edustavien tahojen kumppanuus ja kiinnitetään huomiota etenkin sukupuolten välisen tasa-arvon ja ympäristön kestävä kehityksen edistämiseen. Säännökseen sisältyy kuitenkin mahdollisuus jäsenvaltiossa käyttää harkintaa jäseniä valittaessa.

Valiokunta pitää maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät huomioon ottaen perusteltuna, että yhteistyöryhmää koottaessa lähtökohtana on maakunnan kehittämisen näkökulma. Tämä ei lähtökohtaisesti sulje pois mitään järjestöä. Tehtävään toiminnan kannalta yhteistyöryhmän on tärkeä säilyä kooltaan toimintakykyisenä. Ilmaisuun "mahdollisuuksien mukaan" sisältyy myös se seikka, ettei kaikilla järjestöillä ole maakuntatason edustusta. Sanamuoto antaa muutoinkin mahdollisuuden harkintaan päätettäessä yhteistyöryhmän kokoonpanosta. Yhteistyöryhmää koottaessa on tarpeen ottaa huomioon myös se, että päättyvällä kaudella ohjelmien väliarviointeissa on kiinnitetty huomiota hankkeiden viranomaisvetoisuuteen ja katsottu, että erityisesti

yritysten osallistumista hallinnoinnissa tulisi liisätä.

Edellä olevaan viitaten valiokunta pitää yhteistyöryhmän kokoonpanoa koskevaa säännöshdotusta perusteltuna. Yhteistyöryhmää asetettaessa on tarpeen arvioida muiden seikkojen ohella ympäristöön, tasa-arvoon ja sosiaaliinseen pääomaan liittyviä näkökohtia paikalliset olosuhteet huomioon ottaen. Kumppanuuden monipuolistamiseksi edelleen voisi valiokunnan näkemyksen mukaan myös harkita esimerkiksi yhteisedustajuuksien tai rotaatioiden mahdollisuuksia. Yhteistyöryhmän kattavuutta on mahdollista laajentaa myös asiantuntijoiden avulla. Tässä yhteydessä valiokunta lisäksi korostaa yhteistyöryhmän merkitystä myös ajantasaisen tiedon saamisen kannalta.

20 §. Maakunnan yhteistyöryhmän päätösten teko ja hallintomenettely. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentista poistettavaksi yksityiskohtaisia perusteluja vastaavasti viittauksen kuntalain 53 §:ään.

Pykälän 4 momentissa tarkoitettussa maakunnan yhteistyöryhmän päätöksessä on kyse lakiehdotuksen 21 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädetystä yhteistyöryhmän lausunnosta. Yhteistyöryhmä tosiasiallisesti tekee päätöksen siitä, minkälaisen lausunnon se antaa. Selvyden vuoksi valiokunta ehdottaa 20 §:n 4 momentin toista virkettä täsmennettäväksi muotoon: "Yhteistyöryhmän myönteinen *lausuntoa koskeva päätös...*".

21 §. Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät.

Maakunnan yhteistyöryhmän keskeisenä tehtävänä on kohdentaa ja suunnata rakennerahastovaroja ohjelman mukaisesti maakunnan kehittämisen kannalta keskeisiin kohteisiin. Tehtävät ovat siten luonteeltaan toimintaa ohjaavia ja strategisia. Tehtävien toteuttamisen keskeisenä välineenä on maakunnan yhteistyöasiakirja. Maakunnan yhteistyöasiakirjassa esitetään Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavan toimenpideohjelman ja Euroopan sosiaalirahastosta osarahoitettavan toimenpideohjelman

alueellisen osion yhteensovitus ja suuntaaminen.

Euroopan sosiaalirahastosta osarahoitettava Manner-Suomen alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteen toimenpideohjelma sisältää valtakunnallisen osion ja alueelliset osiot. Lakiehdotuksen 21 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan maakunnan yhteistyöryhmä yhteensovitaa seuraavan varainhoitovuoden sosiaalirahastosta osarahoitettavan toimenpideohjelman alueellisen osion rakennerahastovarat ja niitä vastaavan kansallisen rahoitusosuuden asianomaiselle hallinnonalalle sovitun rahoituskehityksen mukaan, jollei rahoituskehiksestä poikkeamiseen ole painavia syitä. Selvityksen mukaan tarkoituksena on, että hallinnonalakohtaisesta kehiksestä päätettäisiin suuraluetasolla. Sen jälkeen suuraluetasolla sovittaisiin hallinnonalakohtaisen kehiksen sisällä yhteistyöryhmien kesken varojen jaosta.

Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävien rajaaminen tiukasti esitetyllä tavalla saattaa vaikeuttaa alueellisten tarpeiden toteuttamista ja toimenpiteiden yhteensovittamista. Menettely ei myöskään ole hyvin linjassa läheisyysperiaatteen eikä maakunnan yhteistyöryhmälle kaavailun, nykyistä strategisemmän roolin kanssa. Valiokunta on aiemmissa yhteyksissä (esim. HaVL 30/2004 vp) todennut muun muassa, että Euroopan aluekehitysrahastolla ja Euroopan sosiaalirahastolla on kummallakin tärkeä rooli rakennerahastotehtävien toteuttajana. Valiokunta on viittannut tulevaisuuden haasteisiin, kuten esimerkiksi ikääntyminen ja työvoiman saatavuus, ja todennut, että tässä suhteessa maassamme on huomattaviakin alueellisia eroja. Valiokunta on tähdentänyt ESR:n merkitystä alueiden tasapainoisen kehittämisen kannalta.

Edellä olevan perusteella valiokunta ehdottaa, että 21 §:n 1 momentin 2 kohdan loppuosaa hyväksytään näin kuuluvana: "asianomaiselle hallinnonalalle sovitun rahoituskehityksen mukaan, jollei rahoituskehiksestä poikkeamiseen ole *maakunnan kehitykseen liittyviä tai muita* painavia syitä". Rahoituksen kohdentuminen maakunnassa määritellään lakiehdotuksen

21 §:n 2 momentin mukaan maakunnan yhteistyöasiakirjassa.

Tässä yhteydessä valiokunta lisäksi toteaa, että Itä-Suomella on Eurooppa-neuvostossa sovitun rahoitusratkaisun mukainen erityisasema niin sanotun siirtymäkauden alueena. Itä-Suomen aluekehikseen sisältyvät sekä EAKR- että ESR-varat kaikilta osin. Itä-Suomessa ei siten ole ESR:n osalta erikseen valtakunnallista ja alueellista osiota, vaan on vain alueellinen kehys. Itä-Suomi osallistuu valtakunnallisen osion toteutukseen omilla päätöksillään. Lisäksi Kainuun osalta on tarpeen ottaa huomioon Kainuun hallintomallin erityispiirteet.

4 luku. Jäsenvaltioiden välisten rakenneraho-ohjelmien hallinnointi

29 §. *Valvoja.* Pykälän mukaan Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa sisäasiainministeriö voi nimittää valvojan, jolla olisi erilaisia valvontatehtäviä. Koska niihin voi sisältyä myös julkisen vallan käyttöä erityisesti tarkastuksen tekemisessä, valvojan tulisi olla virkavastuussa. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 29 §:n 2 momenttiin lisättäväksi virkavastuuta koskevan säännöksen seuraavasti: "*Valvojaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä sekä, mitä vahingonkorvauslaissa säädetään julkisyhteisön ja virkamiehen korvausvastuusta.*" Muotoilu vastaa 18 §:n 1 momentin säännöstä maakunnan yhteistyöryhmän ja sen jaoston jäsenten virkavastuusta.

34 §. *Sisäasiainministeriön oikeus antaa ohjeita.* Jäljempänä 61 §:ään ehdotettavan lisäyksen johdosta ja siinä yhteydessä mainitun perustein valiokunta ehdottaa 34 §:ään lisättäväksi maininnan hallinto- ja tarkastusviranomaisesta.

38 §. *Tarkastusviranomainen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelman tarkastusviranomaisesta. Tarkastusviranomaisena toimisi ohjelma-asiakirjassa nimetty hallintoviranomainen, joka lakiehdotuksen 27 §:n mukaan on maakunnan liitto. Yleisasetuksen yksi keskeisis-

tä periaatteista on, että tarkastusviranomaisen on oltava hallinto- ja todentamisviranomaisesta toiminnallisesti riippumaton. Tämä tarkoittaa, että tarkastusviranomaisen tehtävät tulee maakunnan liiton sisäisessä organisaatiossa erottaa hallinto- ja todentamisviranomaisen tehtävistä siten, että riippumattomuus voidaan varmistaa. Valiokunta katsoo, että tämän tulee myös käydä ilmi säännöksestä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että 38 §:n kaksi virkettä erotetaan kahdeksi eri momentiksi ja näin muodostuva uusi 2 momentti muutetaan muotoon: "*Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tarkastusviranomaisen tehtävät on erotettava 27 ja 32 §:ssä tarkoitettujen hallinto- ja todentamisviranomaisten tehtävistä siten, että viranomaisen toiminnan riippumattomuus voidaan varmistaa.*"

5 luku. Varainhallinta

44 §. *Rahoituksen myöntäminen ja siihen liittyvät tehtävät.* Hallituksen esityksellä selvennetään ehdotetun rakennerahastolain suhdetta eri hallinnonalojen tukijärjestelmiin ja valtionavustuslakiin (688/2001). Perusasetelma ilmenee lain soveltamisalaa koskevasta 1 §:stä. Lakiehdotuksen 44 §:ään on muun muassa kirjattu rakennerahastovaroja hankkeisiin myöntävän välittävän toimielimen keskeiset tehtävät. Välittäviä toimielimiä ovat lakiehdotuksen 9 §:n mukaan rakennerahastovaroja käyttävät ministeriöt, keskushallinnon virastot, työvoima- ja elinkeinokeskukset, alueelliset ympäristökeskukset, lääninhallitukset ja maakunnan liitot sekä esimerkiksi Finnvera Oyj. Kuten esityksen perusteluissa on todettu, tehtävistä säädetään kullakin hallinnonalalla sovellettavassa tukijärjestelmää koskevassa laissa. Ehdotettuun rakennerahastolakiin ei sisälly esimerkiksi takaisinperintää koskevia säännöksiä valtion takautumisoikeuteen perustuvaa maksusuoritukseen velvoittamista koskevaa 66 §:ää lukuun ottamatta. Toimivalta takaisinperinnän osalta määräytyy hallinnonaloikohtaisen sääntelyn mukaan.

Tukijärjestelmiä, jotka voivat tulla uudella kaudella kysymykseen, ovat esimerkiksi aluekehitysrahastosta rahoitettavissa toimenpideohjelmassa muun ohella laki yritystoiminnan kehit-

tämisestä (1068/2000), laki pienten ja keskisuuren yritysten osaamisen kehittämispalveluista (971/2004), laki valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takuutoiminnasta (445/1998), laki alueiden kehittämisestä (602/2002), laki julkisista työvoimapalveluista (1295/2002) ja valtioneuvoston päätös ympäristönsuojelun edistämiseen myönnettävien avustusten yleisistä ehdoista (894/1996). Tukijärjestelmät luetellaan toimenpideohjelmassa. Tukijärjestelmät osoittavat myös toimivaltaisen viranomaisen.

Selvyyden vuoksi valiokunta ehdottaa, että 44 §:n 1 momentin johdanto-osaa tarkennetaan kuulumaan seuraavasti: "*Välittävän toimielimen tehtävänä on siten kuin siitä erikseen muualla laissa säädetään*".

Lisäksi valiokunta ehdottaa 44 §:n 2 momenttiin teknisenä korjauksena, että käsite alueellinen rakennerahasto-ohjelma korvattaisiin käsitteellä aluekehitysrahastosta osarahoitettu toimenpideohjelma ja käsite sosiaalirahastosta osarahoitettava rakennerahasto-ohjelma korvattaisiin käsitteellä sosiaalirahastosta osarahoitettava toimenpideohjelma.

7 luku. Jäsenvaltioiden välisten rakennerahasto-ohjelmien valvonta

61 §. Sisäasiainministeriön tarkastusoikeus. Pykälässä säädetään sisäasiainministeriön tarkastusoikeudesta Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmissa. Tarkastuksen kohteena mainitaan rakennerahastovaroja hankkeisiin myöntävät välittävät toimielimet sekä tuensaajat. Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa tarkastusviranomaisen tehtävät ehdotetaan lain 38 §:n mukaan annettavaksi ohjelma-asiakirjassa nimetyille hallintoviranomaiselle eli maakunnan liitolle. Tällaisessa tilanteessa on tarpeen, että sisäasiainministeriö voi kohdistaa järjestelmätarkastuksia hallinto- ja todentamisviranomaisen tehtäviä hoitavaan maakunnan liittoon näiden tehtävien hoidon tarkastamiseksi. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 61 §:n 1 momenttia selvyden vuoksi täydennettäväksi maininnalla hallinto- ja todentamisviranomaisesta.

Tarkastustoimivallasta valiokunnan edellä ehdottamassa muodossa voi seurata tarve antaa ohjeistusta myös hallinto- ja todentamisviranomaisena toimivalle maakunnan liitolle. Tämän vuoksi lakiehdotuksen 34 §:n säännökseen sisäasiainministeriön oikeudesta antaa ohjeita tulee lisätä myös hallinto- ja tarkastusviranomainen.

8 luku. Erinäiset säännökset

64 §. Toimivallan siirto rakennerahastoasioissa. Sääntelyn täsmentämiseksi valiokunta ehdottaa, että opetusministeriön toimivallan siirtoa koskevaa 64 §:n 1 momenttia tarkennetaan yksityiskohtaisten perustelujen mukaisesti siten, että ilmaisu "muulle keskushallinnon viranomaiselle" korvataan ilmaisulla "*Kansainvälisen henkilöstövaihdon keskus CIMO:lle*".

65 §. Rakennerahasto-ohjelmien seurannan tietojärjestelmä. Pykälän 1 momentissa on tarkoitettu säättää kansallisissa ohjelmissa sovellettavasta tietojärjestelmästä ja 2 momentissa jäsenvaltioiden välisissä ohjelmissa noudatettavasta tietojärjestelmästä. Pykälän 3 momentissa säädetäisiin tietojärjestelmään tallennettujen tietojen luovuttamisesta Euroopan yhteisön asianomaiselle toimielimelle sekä tietojen julkisuuteen saattamisesta. Pykälän 4 momenttiin sisältyvät säännökset tietojen säilytysajasta ja 5 momenttiin valtuutus antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Uuden yleisasetuksen mukaan tietojen toimittaminen komissiolle tapahtuu sähköisen tiedonsiirron avulla.

Pykälän 1 momentin perusteella rakennerahasto-ohjelmien seuranta varten on tarkoitus perustaa seurantarekisteri. Rekisteriin voi sisältyä myös henkilötietolaissa (523/1999) tarkoitettuja henkilötietoja. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita rekisteröinnissä ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekistereissä ja rekisteröidyn oikeusturva. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskoh-

taista. Lailla säätämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (esim. PeVL 25/1998 vp, PeVL 12/2002 vp). Hallintovaliokunnan, jonka toimialaan henkilötietokysymykset kuuluvat, linjanvedot henkilötietojen käsittelyn sääntelystä vastaavat perustuslakivaliokunnan edellä mainittua kantaa. Lisäksi hallintovaliokunta pitää asianmukaisena lähtökohtana pyrkimystä mahdollisimman yksityiskohtaisesti säätää henkilötietojen suojaan liittyvistä seikoista jo lain tasolla (esim. HaVL 16/1998 vp ja HaVL 19/1998 vp sekä HaVM 25/1998 vp ja HaVM 26/1998 vp).

Valiokunta katsoo, että esitettyä sääntelyä on tarpeen täydentää siltä osin, miten rekisterin pittoon liittyvät vastuusuhteet järjestyvät, toisin sanoen, mikä viranomainen toimii rekisterinpitäjänä, mitkä viranomaiset ja muut tahot ovat teknisen käyttöyhteyden avulla yhteydessä rekisteriin ja mitkä tahot merkitsevät tiedot rekisteriin sekä miten niiden ja rekisterinpitäjäviranomaisen vastuu jakaantuu tietojen virheettömyydestä.

Esituksen perustelujen mukaan seurantarekisterin on tarkoitus olla yhteinen välittävälle toimielimille ja hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisille. Rekisterin ylläpitäjänä toimii työministeriö. Välittävät toimielimet vastaisivat tuensaajia koskevien tietojen syöttämisestä tietojärjestelmään. Lisäksi hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaiset toimittaisivat omia tehtäviään koskevia tietoja tietojärjestelmään. Seurantarekisteriä käyttäisivät välittävät toimielimet sekä hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaiset. Ne myös vastaisivat tietojen merkitsemisestä ja niiden päivittämisestä rekisteriin. Perusteltua on, että rekisteriin merkittyjen tietojen virheettömyydestä vastaa se viranomainen tai toimielin, joka on tehnyt merkinnän.

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön perusteella voidaan havaita tarkkuudeltaan kahdentyyppistä tietojen saamista ja luovuttamista koskevaa sääntelyä. Yhtäältä on sääntelyä, jossa tarkoitettut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi (esim. PeVL 17/1998 vp), toisaalta esiintyy sellaista sääntelyä, jossa tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu (esim.

PeVL 7/2000 vp ja PeVL 7a/2000 vp). Edellisessä tapauksessa viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus voivat liittyä esimerkiksi jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", kun taas jälkimmäisessä tapauksessa sääntelyyn sisältyy vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 14/2002 vp).

Edellä olevan perusteella 1 momentin sääntelyä rekisteriin merkittävistä tarpeellisista tiedoista voidaan pitää asianmukaisena, kun tarpeellisuus vielä kytketään rekisterin käyttötarkoitukseen ja tietojärjestelmän sisältö ilmaistaan myös Euroopan lainsäädännössä edellytettyjen tietojen osalta täsmällisesti.

Pykälän 2 momentti koskee Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta. Siltä osin tietojärjestelmästä on tarkoitus sopia toimenpideohjelmaan osallistuvien jäsenmaiden kanssa. Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan seurantarekisteriin tapahtuvasta tallentamisesta vastaisi hallintoviranomaisena toimiva maakunnan liitto, joka myöntää rakennerahastovarait hankkeisiin. Sen tehtävänä on myös ylläpitää rekisteriä. Pykälän 2 momentin ilmaisuja on tarpeen tarkentaa näiltä osin. Suomessa toteutetaan uudella ohjelmakaudella yhtä Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ohjelmaa, jossa hallinto- ja todentamisviranomainen on Suomessa.

Lakiehdotuksen 55 §:ssä on yleinen viittaus viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lakiin (621/1999). Valiokunta katsoo kuitenkin aiheelliseksi, että seurantarekisteriin sisältyvien tietojen osalta suhde julkisuuslakiin vielä 3 momentissa täsmennetään. Julkisuuslain lähtökohtana on, että tietojen luovuttamisesta vastaa se, jonka hallussa tieto on. Uuden yleisasetuksen 69 artiklan mukaan hallintoviranomainen vastaa toimenpideohjelman toimia koskevien tietojen toimittamisesta ja niiden julkistamisesta. Tämän vastuun toteuttamiseksi on tarpeen, että hallintoviranomaisella on oikeus tietojen luovuttamiseen seurantarekisteriin talletettujen yksilöityjen tietojen osalta.

Lisäksi 3 momenttiin rekisteriin tallennettujen tietojen luovuttamista Euroopan yhteisöjen asianomaiselle toimielimelle koskevan säännök-

sen yhteyteen on syytä lisätä viittaus 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin rekistereihin.

2. Laki alueiden kehittämislain muuttamisesta

Valiokunta puoltaa 2. lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

3. Laki Kainuun hallintokokeilusta annetun lain muuttamisesta

Valiokunta puoltaa 3. lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että 2. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina, ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

1.

Rakennerahastolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1—3 §
(Kuten HE)

2 luku

Ohjelmatyö

4—6 §
(Kuten HE)

3 luku

Kansallisten rakennerahasto-ohjelmien hallinnointi

7—9 §
(Kuten HE)

10 §

Rakennerahastovarojen osoittaminen muiden viranomaisten käytettäväksi

(1 mom. kuten HE)

Osa rakennerahastovaroista voidaan jättää (*poist.*) hallintoviranomaisen pääluokkaan (*ohjelmareservi*). Ohjelmareserviä voidaan käyttää varainkäytön joustavuuden varmistamiseen, yli-maakunnallisiin hankkeisiin ja äkillisistä rakennemuutosongelmista aiheutuvien menojen kattamiseen.

(3 mom. kuten HE)

11—19 §
(Kuten HE)

20 §

Maakunnan yhteistyöryhmän päätöksenteko ja hallintomenettely

Jollei jäljempänä toisin säädetä, päätöksenteosta ja hallintomenettelystä maakunnan yhteistyöryhmässä on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntalain 50, 54 ja 55 sekä 57—62 §:ssä sääde-

tään. Muilta osin yhteistyöryhmän hallintomenettelyyn sovelletaan hallintolakia.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

Jäljempänä 21 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettussa asiassa rahoittajataho ei voi myöntää hankkeelle rakennerahaston tukea, jos yhteistyöryhmä ei ole hanketta puoltanut. Yhteistyöryhmän myönteinen *lausuntoa koskeva* päätös ei kuitenkaan sido rahoittajatahoa, jos siihen on painavia syitä. Jos rahoittajataho aikoo yhteistyöryhmän myönteisestä päätöksestä huolimatta tehdä siitä poikkeavan rahoituspäätöksen, sen tulee antaa yhteistyöryhmälle tästä tieto ja perustelut painavista syistä. Yhteistyöryhmän kannanottoa koskeviin päätöksiin ei saa hakea erikseen muutosta valittamalla.

21 §

Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät

Maakunnan yhteistyöryhmä:

(1 kohta kuten HE)

2) yhteensovittaa seuraavan varainhoitovuoden sosiaalirahastosta osarahoitettavan toimenpideohjelman alueellisen osion rakennerahastovarat ja niitä vastaavan *kansallisen* rahoitusosuuden asianomaiselle hallinnonalalle sovitun rahoituskehyksen mukaan, jollei rahoituskehyksestä poikkeamiseen ole *maakunnan kehitykseen liittyviä tai muita* painavia syitä;

(3—10 kohta kuten HE)

(2 ja 3 mom. kuten HE)

22—26 §
(Kuten HE)

4 luku

Jäsenvaltioiden välisten rakennerahasto-ohjelmien hallinnointi

27 ja 28 §
(Kuten HE)

29 §

Valvoja

(1 mom. kuten HE)

Valvojalla on oltava tehtävän hoitamisen kannalta riittävä ammattitaito. Valvojan työskentelyyn sovelletaan hallintolakia, kielilakia ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia. *Valvojaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä sekä, mitä vahingonkorvauslaissa säädetään julkisyhteisön ja virkamiehen korvausvastuusta.*

(3 ja 4 mom. kuten HE)

30—33 §
(Kuten HE)

34 §

Sisäasiainministeriön oikeus antaa ohjeita

Sisäasiainministeriö voi Euroopan alueellisen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa antaa välittävälle toimielimille *sekä hallinto- ja todentamisviranomaiselle* rakennerahastovarojen käyttöä ja valvontaa koskevia ohjeita, jos Euroopan yhteisön lainsäädännössä hallinto- ja todentamisviranomaiselle säädettyjen velvoitteiden täyttäminen sitä välttämättä edellyttää. Ennen ohjeiden antamista on kuultava toimenpideohjelman hallinto- ja todentamisviranomaisia.

35—37 §
(Kuten HE)

38 §

Tarkastusviranomainen

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa tarkastusviranomaisena toimii ohjelma-asiakirjassa nimetty hallintoviranomainen. (*Poist.*)

Edellä 1 momentissa tarkoitetun tarkastusviranomaisen tehtävät on erotettava 27 ja 32 §:ssä tarkoitettujen hallinto- ja todentamisviranomaisten tehtävistä siten, että viranomaisen toi-

*minnan riippumattomuus voidaan varmistaa.
(Uusi 2 mom.)*

39—43 §
(Kuten HE)

5 luku

Varainhallinta

44 §

*Rahoituksen myöntäminen ja siihen liittyvät
tehtävät*

*(Poist.) Välttävän toimielimen tehtävänä on
siten kuin siitä erikseen muualla säädetään:*

(1—5 kohta kuten HE)

Pohjois-Suomea koskevassa *aluekehitys-
rahastosta osarahoitetussa toimenpideohjel-
massa* ja sosiaalirahastosta osarahoitettavan
toimenpideohjelman Pohjois-Suomea koskevas-
sa alueellisessa osiossa saamelaiskäräjät arvioi-
vat viranomaisten pyynnöstä saamen kieleen ja
kulttuuriin kuuluvat toimet ja esittävät niitä
rahoitettaviksi antamalla niistä lausunnon välit-
tävälle toimielimelle.

(3 mom. kuten HE)

45—48 §
(Kuten HE)

6 luku

Kansallisten rakennerahasto-ohjelmien valvonta

49—57 §
(Kuten HE)

7 luku

Jäsenvaltioiden välisten rakennerahasto- ohjelmien valvonta

58—60 §
(Kuten HE)

61 §

Sisäasiainministeriön tarkastusoikeus

Sisäasiainministeriö voi suorittaa Euroopan
alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpide-
ohjelmissa rakennerahastovarojen käyttöön liit-
tyviä tarkastuksia välittäviin toimielimiin ja
tuensajiin *sekä hallinto- ja todentamisviran-
omaiseen*. Yksittäistä toimea tarkastettaessa tar-
kastusoikeus koskee toimea ja sen rahoitusta
kokonaisuudessaan siinä laajuudessa kuin
Euroopan yhteisön lainsäädännössä edelly-
tetään.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

62 ja 63 §
(Kuten HE)

8 luku

Erinäiset säännökset

64 §

Toimivallan siirto rakennerahastoasioissa

Opetusministeriö voi siirtää 44 §:n 1 ja 3 mo-
mentissa tarkoitetuissa tehtävissä toimivaltaan-
sa Opetushallitukselle, *Kansainvälisen henki-
löstövaihdon keskus CIMO:lle* ja lääninhallituk-
sille. Toimivallan siirtämisestä säädetään ope-
tusministeriön asetuksella.

(2 mom. kuten HE)

65 §

Rakennerahasto-ohjelmien seurannan tietojär- jestelmä

*Kansallisissa ohjelmissa on rakennerahasto-
varojen seurantaa sekä hallintoviranomaisen,
todentamisviranomaisen, tarkastusviranoma-
isen ja välittävien toimielinten tässä laissa sää-
dettyjen tehtävien hoitamista varten työministe-
riön ylläpitämä mainittujen viranomaisten ja
toimielinten yhteiseen käyttöön tarkoitettu seu-
rantarekisteri. Rekisteriin merkitään sen käyttö-
tarkoituksen kannalta tarpeelliset tiedot tuen*

hakijasta, tuen kohteesta, tukea koskevasta päätöksestä, tuen maksatuksesta ja vaikutuksista sekä suoritetuista varmennuksista ja tarkastuksista. Tietojärjestelmä (poist.) sisältää lisäksi (poist.) Euroopan yhteisön lainsäädännössä edellytetyt toimenpideohjelmaa, niiden hallinnointia, seurantaa ja valvontaa koskevat tiedot. Rekisteriin merkittyjen tietojen virheettömyydestä vastaa se viranomainen tai toimielin, joka on tehnyt merkinnät.

Jäsenvaltioiden välisessä ohjelmassa hallintoviranomaisena toimiva maakunnan liitto ylläpitää rahoitettavia hankkeita koskevaa rekisteriä. Rekisteriin tallennetaan hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisen tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisen kannalta tarpeelliset 1 momentissa tarkoitetut tiedot. Maakunnan liitto vastaa seurantarekisteriin toimitettavien (poist.) 1 momentissa tarkoitettujen tietojen tallentamisesta. Niissä ohjelmissa, joissa rakennerahastovaroja myöntävä viranomainen on muu kuin Suomen viranomainen, tulee seurata erikseen kansallisen julkisen rahoituksen myöntämistä.

Seurantarekisteriin sisältyvien tietojen julkisuudesta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa sääde-

tään. Hallintoviranomainen huolehtii seurantarekisteriin talletettujen tuen saajia, niiden toteuttamaa tointa ja tuen määrää koskevien tietojen julkisuuteen saattamisesta Euroopan yhteisön lainsäädännössä edellytetyissä tapauksissa ja tavalla. Hallintoviranomaisella, todentamisviranomaisella ja tarkastusviranomaisella on oikeus luovuttaa edelleen salassapitosäännösten estämättä Euroopan yhteisöjen asianomaiselle toimielimelle sellaisia 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin rekistereihin talletettuja tietoja, jotka ovat tarpeen valvottaessa, että Euroopan yhteisön lainsäädäntöä on noudatettu myönnettäessä yhteisön rahoittamaa tukea. (Poist.)

(4 ja 5 mom. kuten HE)

66 ja 67 §
(Kuten HE)

9 luku

Voimaantulo

68 ja 69 §
(Kuten HE)

Helsingissä 12 päivänä joulukuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
vpj. Veijo Puhjo /vas
jäs. Janina Andersson /vihr
Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Nils-Anders Granvik /r
Lasse Hautala /kesk
Rakel Hiltunen /sd
Hannu Hoskonen /kesk
Esko Kurvinen /kok

Lauri Kähkönen /sd
Heli Paasio /sd
Mauri Salo /kesk
Tapani Tölli /kesk
Ahti Vielma /kok
Tuula Väättäinen /sd
vjäs. Minna Lintonen /sd
Lauri Oinonen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Hallituksen esityksessä rakennerahastolaiksi sekä alueiden kehittämislain muuttamisesta maakunnan yhteistyöryhmän tehtävien rajaaminen esitetyllä tavalla vaikeuttaa alueellisten tarpeiden toteuttamista ja toimenpiteiden yhteensovittamista. Menettely ei ole myöskään hyvin linjassa läheisyysperiaatteen eikä maakunnan yhteistyöryhmälle kaavaillun, nykyistä strategisemmän roolin kanssa.

Maakunnan yhteistyöryhmän keskeisenä tehtävänä on kohdentaa ja suunnata rakennerahastotaroja ohjelman mukaisesti maakunnan kehittämisen kannalta keskeisiin kohteisiin. Tehtävät ovat siten luonteeltaan toimintaa ohjaavia ja strategisia.

Valiokunta on aiemmissa yhteyksissä (esim. HaVL 30/2004 vp) todennut muun muassa, että Euroopan aluekehitysrahastolla ja Euroopan sosiaalirahastolla on kummallakin tärkeä rooli rakennerahastotehtävien toteuttajana. Valiokunta on viitannut tulevaisuuden haasteisiin, kuten esimerkiksi ikääntyminen ja työvoiman saatavuus, ja todennut, että tässä suhteessa maassamme on huomattaviakin alueellisia eroja. Valiokunta on tähdentänyt ESR:n merkitystä alueiden tasapainoisen kehittämisen kannalta.

Hyväksyessään mietinnön hallituksen esityksen mukaisesti 1. lakiehdotuksen 21 §:n kohdalla hallintovaliokunnan enemmistö aiheutti käytännössä tilanteen, missä työministeriö voi lyödä seitsemän vuoden ESR-rahastot lukkoon eikä

siihen maakunnissa siten voi enää mitenkään vaikuttaa.

Kuitenkin sekä aluekehitys- että sosiaalirahaston alueellisen osion osalta maakunnan yhteistyöryhmän tulisi voida osoittaa varat tarpeelliseksi katsomilleen hallinnonaloille.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 1.—3. lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina paitsi 1. lakiehdotuksen 21 § muutettuna seuraavasti:

Vastalauseen muutosehdotus

21 §

Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät

Maakunnan yhteistyöryhmä:

(1 kohta kuten HaVM)

2) yhteensovittaa seuraavan varainhoitovuoden sosiaalirahastosta osarahoitettavan toimenpideohjelman alueellisen osion *rakennerahastotarojen* ja niitä vastaavan kansallisen rahoitusosuuden *kohdentumisen maakunnassa*;

(3—10 kohta kuten HaVM)

(2 ja 3 mom. kuten HaVM)

Helsingissä 12 päivänä joulukuuta 2006

Esko Kurvinen /kok
Veijo Puhjo /vas

Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Ahti Vielma /kok

VASTALAUSE 2

Perustelut

Hallituksen esitys HE 242/2006 vp rakennerahastolaiksi sekä laeiksi alueiden kehittämislain ja Kainuun hallintokokeilusta annetun lain muuttamisesta.

Esityksen suurin ongelma liittyy rakennerahastolain 17 §:n epäselvyyteen ympäristöjärjestöjen jäsenyydestä maakunnan yhteistyöryhmässä.

EU:n rakennerahastoasetuksessa on uutta, että sen artikla 11 rinnastaa ympäristöjärjestöt muihin kumppaneihin ja korostaa ympäristöä kahdessa kohdassa:

Kohdassa c) on lueteltu "muut kansalaisyhteiskuntaa, ympäristökumppaneita tai valtioista riippumattomia järjestöjä edustavat..." Ympäristöjärjestöt ovat tässä mielessä sekä kansalaisyhteiskuntaa että ympäristökumppaneita.

Lisäksi asetus velvoittaa: "Kunkin jäsenvaltion on nimettävä kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason sekä talous- ja yhteiskuntaelämän, ympäristöalan taikka muun alan edustavimmat kumppanit... ja kestävä kehitystä sisällyttämällä siihen ympäristönsuojelua ja ympäristön parantamista koskevat vaatimukset." Suomessa tämä merkitsee käytännössä sitä, että ympäristöjärjestöjen tulee olla maakunnan yhteistyöryhmässä varsinaisia jäseniä.

Ympäristöjärjestöjen jäsenyyden osalta lakiesityksen 17 §:n 3 momentin kohta 3) on kuitenkin epäselvä: "...mahdollisuuksien mukaan muut kansalaisyhteiskuntaa edustavat tai ympäristöjärjestöt ja sukupuolten tasa-arvoa edistävät järjestöt".

Esitys tekisi EU-asetuksen ehdottomasta kumppanuudesta ehdollista ("mahdollisuuksien mukaan"). Lisäksi EU-asetuksesta poikkeava tai-sana erottaisi ympäristö- ja naisjärjestöt kumppanuudesta "toisen luokan" järjestöiksi — aivan kuin ne eivät edustaisi kansalaisyhteiskuntaakin.

Lakiesityksen perustelut (s. 42) hämärtävät asiaa lisää: "Maakunnan liiton hallituksella olisi

harkintavaltaa valita jäseniksi joko kansalaisyhteiskuntaa edustavat tai ympäristöjärjestöt sekä sukupuolten tasa-arvoa edistävät järjestöt."

Epäselvyyttä lisää entisestään perusteluissa myöhemmin tuleva virke maakunnan liiton mahdollisuudesta nimetä järjestöjä jäsenyyden sijasta asiantuntijaksi. Jäsenyys ja asiantuntijajäsenyys ovat kuitenkin kaksi aivan eri asiaa.

Perusteluihin pitää lisätä sivulle 42 toisen palstan toisen kappaleen loppuun selventävä virke: "Ympäristöjärjestöjen tulee kuitenkin olla aina varsinaisena jäsenenä." Muutos parantaisi kansalaisten osallistumismahdollisuuksia, edistäisi ympäristöasioiden parempaa huomioonottamista ja toteuttaisi EU-asetuksen kumppanuuden vaatimukset.

Esitys on huonoa lainsäädäntöä. Lain pitää olla kaikille selvä. Sen perusteella on jokaisen voitava ymmärtää, pitääkö ympäristöjärjestöt nimetä maakuntien yhteistyöryhmän jäseneksi vai ei, kuten EU-asetus edellyttää.

Käytännössä pykälän ja perustelujen epäselvyys vaarantaa ympäristöjärjestöjen jäsenyyden. Nyt maakunnan liitto voi tulkita lakia niin, että se voisi jättää ympäristöjärjestöt pois. Tämä on vastoin EU-asetuksen kumppanuuden ja ympäristöasioiden korostamisen vaatimuksia.

Mitään perusteluja jättää EU-asetuksen erityisesti korostamat ympäristöjärjestöt pois ei ole. Asiaa tuntevia MYR-edustajia riittää. Esimerkiksi Luonnonsuojeluliitolla on koko maan kattava piiritoimistoverkosto. Heillä on joka maakunnassa koko- tai osapäiväinen toimihenkilö. He osallistuvat jo nyt maakuntaohjelmien ja muiden alueellisten ohjelmien suunnitteluun.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että 1.—3. lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina paitsi 1. lakiehdotuksen 17 § muutettuna seuraavasti:

Vastalauseen muutosehdotus

17 §

Maakunnan yhteistyöryhmä

(1 ja 2 mom. kuten HaVM)

Yhteistyöryhmän kokoonpano on sovittava siten, että siinä ovat maakunnan alueen kehittä-

misen kannalta tasapuolisesti edustettuina osapuolina:

(1 ja 2 kohta kuten HaVM)

3) alueen kehittämisen kannalta tärkeimmät työmarkkina- ja elinkeinojärjestöt sekä (*poist*). muut kansalaisyhteiskuntaa edustavat ja ympäristöjärjestöt ja sukupuolten tasa-arvoa edistävät järjestöt.

(4—8 mom. kuten HaVM)

Helsingissä 12 päivänä joulukuuta 2006

Janina Andersson /vihr